

UPPSALA
UNIVERSITET

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress:
S:t Olofsgatan 10 B

Handläggare:
Fredrik Andersson
Utbildningsledare

Telefon:
018-471 18 91

fredrik.andersson@uadm.uu.se

www.samfak.uu.se

Beredning:
Sakkunnig expert

1(1)

BESLUT

2017-02-07 Dnr UFV 2016/1847

Justitiedepartementet

Remiss av betänkandet Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten (SOU 2016:71)

Uppsala universitet har anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande från 2015 års vallagsutredning.

Yttrandet har utarbetats av den sakkunnige experten Olle Folke, statsvetenskapliga institutionen.

Efter överenskommelse med ansvarig handläggare har universitetet fått förlängd svarstid på remissen.

Uppsala universitet överlämnar härmed den sakkunnige expertens utlåtande som sitt svar på remissen.

Beslut i detta ärende har i rektors frånvaro fattats av undertecknad prorektor i närvaro av ställföreträdande universitetsdirektören Per Abrahamsson, efter föredragning av utbildningsledaren Fredrik Andersson. Närvarande därutöver var Uppsala studentkårs ordförande Daniel Simmons.

Anders Malmberg

Fredrik Andersson

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2017-02-07 Dnr UFV 2016/1847

Justitiedepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress:
S:t Olofsgatan 10 B

Handläggare:
Fredrik Andersson
Utbildningsledare

Telefon:
018-471 18 91

fredrik.andersson@uadm.uu.se

www.samfak.uu.se

Betänkandet Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten (SOU 2016:71)

1. Bakgrund och sammanfattning

Uppsala universitet har beretts möjlighet att svara på 2015 års vallagsutrednings betänkande Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten (SOU 2016:71).

Yttrandet tillstyrker i huvudsak förslagen till snabbare omvalsprocess och stärkt valhemlighet.

2. Synpunkter på betänkandets förslag kring snabbare omval

Röstlängdsbestämmelserna bör inte ändras

Uppsala universitet instämmer i betänkandets förslag att röstlängdsbestämmelserna inte bör ändras. I och med att den röstberättigade befolkningen ändras mellan det ordinarie valet och omvalet så måste man i samband med ett omval också ändra vilka som är röstberättigade. Dessutom så är de ändrade röstlängderna inte något som har stor betydelse för hur lång tid omvalet kommer att ta.

Förslaget är i huvudsak välmotiverat. Det som dock saknas är siffror på hur många individer som skulle beröras av att röstlängden ändras, respektive inte ändras, för att kunna avgöra förslagets konsekvenser.

Nya partier och kandidater ska inte kunna anmälas till ett omval

Uppsala universitet tycker även att förslaget att endast de partier och kandidater som ställde upp i det ursprungliga valet ska få delta i omvalet är välmotiverat och logiskt. En av de mest tidskrävande aspekterna av ett omval är att begära in nya valsedlar från partier. Med nya kravet på samtycke kommer

dessutom denna process att bli än mer krävande. Nyttan med möjligheten till att nominera nya kandidater är dessutom begränsade. Dock saknas det i utredningen utvecklade argument och data för att stödja förslagen.

Det främsta skälet för att göra det möjligt att nominera nya kandidater är att ersätta dem som redan är valda, eller av någon anledning inte kan eller vill stå kvar som nominerad i omvalet. Hur vanligt det i dagsläget faktiskt är att kandidater inte står kvar vid ett omval finns det ingen tydlig information om, vilket gör det svårt att avgöra vilken betydelse en förändring kan få. En kvalificerad gissning är detta blir en viktig fråga främst när omvalet bara gäller en valkrets och många på listan redan blivit valda i andra valkretsar och därmed blivit dubbelvalsavvecklade.

Självklart kan det tyckas naturligt att man bara ska kunna rösta (och då framförallt personrösta) på de som inte redan är valda, vilket är det huvudsakliga skälet för att kunna ändra valsedlar inför omval. Det finns dock ett viktigt argument för att inte tillåta nya nomineringar, som utredningen missar att ta upp i motiveringen av sitt förslag. Valsedeln (åtminstone i kommun- och landstingsval) ger viktig information till väljarna om vilka som partiet kommer ge de viktigaste positionerna efter valet. Denna statusordning torde inte ändras av omvalet. Om man korrigerade listan för dubbelvalsavveckling skulle man därför också ta bort denna viktiga signal till omvalets väljare. Framförallt gäller det den kommunala nivån eftersom ett parti vanligtvis har en lista per kommun och man vid en rensning av listan skulle ta bort information om just exakt dem som man kan förvänta sig styra.

Liksom som för frågan om ändringar av röstlängderna skulle det varit värdefullt med ytterligare information om hur vanligt det är med ändringar av nomineringslistor och uppdelat på olika anledningar. I och med att i snitt 20 % av kommunpolitikerna lämnar sina uppdrag i förtid sett över en hel mandatperiod borde det inte vara så vanligt att kandidater lämnar listan inför ett omval, men det skulle vara bra med data för att stödja denna uppskattning.

Möjligheten att ställa upp med nya partier är problematisk och det är därför bra att den föreslås tas bort. I omvalet ges möjligheter att utifrån det ordinarie resultatet ägna sig åt strategiskt beteende, till exempel genom att ställa upp med nya partier för att ändra förväntade majoritetsförhållanden. Ett sådant agerande av taktiska skäl skulle uppenbarligen ändra förutsättningarna för omvalet vilket gör det värdefullt att, i linje med utredningens förslag, dra tillbaka möjligheterna att ställa upp med ett nytt parti.

Övriga förslag till snabbare omval

Utredningen föreslår även en rad andra förslag för att snabba på omvalsprocessen; att ett omval ska hållas så snart som möjligt och senast inom tre månader, att tidpunkterna för utskick av röstkort ska ändras, att övriga frister vid omval inte bör ändras samt att handläggningen av överklaganden bör effektiviseras

Uppsala universitet anser att samtliga dessa förslag är rimliga och har inga invändningar mot dem. De är även i linje med övriga intentioner i utredningen.

3. Synpunkter på betänkandets förslag kring förstärkt skydd för valhemligheten

Valsedlar ska finnas innanför valskärmen

Uppsala universitet tillstyrker förslaget att stärka valhemligheten genom att placera valsedlarna innanför valskärmen.

Dock anser vi att utredningen inte tar en av de viktigaste invändningarna mot en sådan reform på allvar, nämligen möjligheten till sabotage. Betänkandet avfärdar sabotagerisken med att det skulle vara för riskfyllt för den enskilde individen att sabotera. Emellertid torde åtgärder som att flytta runt valsedlar, lägga dem över/under andra partiers valsedlar i båset, byta ut eller ta med sig valsedlar från något parti eller liknande, tvärtom vara relativt enkla att genomföra och medföra liten risk för upptäckt (vad väljaren gör i valbåset ska trots allt vara hemligt). Genomförs förslaget bör även noggrant beskrivas åtgärder för att i samband med valet säkerställa rätt ordning och närvaro av alla partiers valsedlar. Det kan exempelvis röra saker som att valbåset ska kontrolleras efter varje väljare eller att använda

någon form av behållare för att minska risken för manipulation av valsedlar. Att noggrant bemöta de potentiella problemen med sabotage anser vi vara nyckeln för att ett system med valsedlar innanför valskärmarna ska fungera väl.

4. Beredning

Yttrandet har utarbetats av den sakkunnige experten fil. dr. Olle Folke, statsvetenskapliga institutionen.